

A RÉSZVÉTELI TERVEZÉS LEHETŐSÉGE ÉS KERETE A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK SZINTJÉN

**FRITSCH MÁRTA
SZAKDOLGOZAT**

**Urbanista Szakirányú Továbbképzés
BUDAPEST 2012 05
Urbanista Szakirányú Továbbképzés**

2009-2012 tanév

Szakdolgozat kiírás

FRITSCH MÁRTA

hallgató

A szakdolgozat címe:

A részvételi tervezés lehetősége és kerete a helyi önkormányzatok szintjén

A szakdolgozat témája:

A részvételi tervezés lehetőségének és kereteinek vizsgálata a helyi önkormányzatok szintjén

A szakdolgozat típusa:

- elemzés és gyakorlati projekt
- **A szakdolgozat készítésének helye:**

BME Építészmérnöki Kar, Urbanisztika Tanszék

Témavezető (konzulens) neve: Alföldi György DLA

Témavezető (konzulens) beosztása: egyetemi docens

Beadási határidő: 2012. május 23.

A kidolgozandó feladat részletezése:

Világméreteken új civil társadalom kialakulásának vagyunk tanúi, melyben jelentős átrendeződés zajlik. A folyamatok egyik legszembetűnőbb eredménye az, hogy a városok termelési központból fogyasztói központokká alakulásával egyidejűleg a városokban élők száma egyre növekszik. A klasszikus termelői típusú társadalomból egy átstrukturálódó, túlsúlyában fogyasztói társadalom van kialakulóban, melyben a termelésben való közreműködés helyébe a szolgáltatásban, árucserében való részvétel látszik felül emelkedni. Mindezt átszövik az információs társadalom adta elvárások és lehetőségek. Elvárás a minél magasabb és sokoldalúbb képzettség, kiegészítve a világháló adta lehetőségekkel. Az internet révén élőben, interaktívan vehetünk részt a világ bármely pontján zajló konferencián vagy szerezhetünk meg új szaktudást. A városi polgárok mindennapjainak szerves része a szabadidő eltöltésének sokfélesége, ami a települési közterületek és a széles spektrumú köztes tér iránti igények növekedésével jár.

A társadalmi folyamatokra és az életforma változásaira napjainkban elmondható, hogy általánosan jellemző a népesség további koncentrációja és ez a körülmény **emeli kiemelt jelentőségűvé a városokat**. A városok biztosította élettér minősége gazdasági-társadalmi-környezeti vonatkozásban meghatározó tényező a jövőt tekintve.

A városok összetett, élő, érzékeny gazdasági, társadalmi és térbeli struktúrák, melyekbe a beavatkozás eredménye igen nagy súllyal bír. **Ezért a várossal foglalkozó szereplők hozzáállása, a társadalmi és gazdasági keretek adta mozgástér és a létrejövő tér esztétikai minősége meghatározó jelentőségű.**

A probléma újszerű megközelítést igényel a folyamatban résztvevők részéről, így az építészek, a településtervezők és a városfejlesztéssel foglalkozók részéről is. De a városfejlesztéssel foglalkozók valóban meg próbálják-e érteni a településekben zajló folyamatokat tekintettel összetettségükre, többváltozós mivoltukra, átlátva annak működését, megfogalmazva a megoldásra váró feladatokat és tudják-e azt megfelelően kommunikálni a társadalom és a politikusok felé? Adottak-e a törvényi intézményi és társadalmi feltételek egy valós társadalmi párbeszéd megszületéséhez a településfejlesztés kapcsán?

Magyarország a közelmúlt változásainak következtében speciális helyzetben van. A rendszerváltás előtti időszak építészek és politikusok közötti kapcsolatának jellemzője leginkább az egymásra utaltság jegyében telt, a politika túlsúlyával, a politikusok felé érvényesíthető kritika nélkül. E viszonyrendszerben a megvalósuló beruházások tényleges használóinak szempontjait gyakran figyelmen kívül hagyták. Meghatározóan változott-e ez a kapcsolat? Érti-e minden szereplő a kérdés fontosságát, adottak-e a jogi és intézményi keretek a változásra?

A városépítészeti és építészeti tervezés eredménye, hatása, a létrejövő használati érték a helyi közösségek szintjén jelenik meg. Egy fejlesztés, történjen az bármilyen területen a helyi közösségre hatással van. A település fejlesztése egyes *rendszerek, szervezetek, intézmények, térbeli struktúrák létrehozása,*

megváltoztatása. Az újonnan létrejövő vagy megváltoztatott rendszert a helyi közösség használja. A fejlesztés sikerének záloga, hogy a változások a közösség céljait szolgálják.

A településfejlesztés eredményei akár pozitívak akár negatívak, kapcsolódnak a meglévő elemekhez, beépülnek a település egészének működésébe, azt általában új helyzetbe hozzák. Ezzel egyúttal megváltoztatják a használók körét, összetételét, az ott élők számára más, a korábbiaktól eltérő kapcsolatokat teremtenek és még számos változást eredményezhetnek az érintett közösség életében.

Az önkormányzati rendszer, mint a település fenntartója és működtetője a törvényekben előírt feladatok mellett saját maguk is végig visznek önálló feladatokat, amik között meghatározóak a fejlesztések. A közterek, az infrastruktúra, a közösségi létesítmények és szolgáltatások javítása és megújítása az önkormányzatok alapvető feladata. A közösségi funkciók jobb, hatékonyabb, alaposabb működését célzóan jönnek létre fejlesztések, melyek a települési életteret javítják, s ennek következtében a közösség mozgásteret bővül, melynek eredménye az életkörülmények javulása. Összességében elmondható, hogy a települések fejlesztése a települési életter megváltoztatásával olyan széles körben érinti az ott élőket, hogy a Megbízó nem értelmezhető egyedüli személyként, hanem a változás és hatásának tudatában a használók, a helyi közösség is „MEGBÍZÓ” és mint ilyet be kell vonni a tervezés folyamatába, kommunikálni kell vele a folyamatot. A bevonás megvalósításának eszköze lehet a társadalmi részvétel biztosítása a folyamatok során, a kitűzött települési célok részvételi tervezéssel történő megvalósítása.

Főépítésként különösen foglalkoztat a minél szélesebb körű érdekképviselő megjelenésének lehetősége a város alakítása során, mint az adott városban élők életterének alakulása szempontjából meghatározó lehetőség.

témavezető (konzulens) aláírása

TARTALOM

- 1. A részvételi tervezés és a miért és hol kérdése**
- 2. A köztes terek tárháza a történeti idők folyamán**
- 3. A részvételi tervezés kialakulása**
- 4. A társadalmi részvételi folyamat szereplői**
- 5. A részvételi szereplők kapcsolatrendszere**
- 6. Az eredményes részvételi tervezés feltételei**
- 7. A részvételi tervezés hozadéka és nehézségei**
- 8. A részvételi tervezés jogi kerete Magyarországon**
- 9. Települési folyamatok, mint helyi témák a közösségek életében és a főépítész szerepe**
- 10. A főépítész és a részvételi tervezés**
- 11. A társadalmisítási folyamat _részvételi tervezés a település fejlesztési folyamatok során és a főépítész helye benne**
- 12. Ajánlások**
- 13. A kisebbség érdekérvényesítési kérdései, avagy amikor nem hagyható el a részvételi tervezés**
- 14. A modernizmus tanulságainak hatására kialakuló Agenda21**
- 15. Magdolna-negyed - esettanulmány**
- 16. Konklúzió**
- 17. Felhasznált források**

1. A részvételi tervezés és a miért és hol kérdése

A jelenlegi hazai gyakorlat szerint a településtervező a területhasználat jellegének meghatározásával megadja, hogy milyen célra legyen használható egy települési részterület, az egyéb előírásokkal pedig „paraméterezi” a fizikai volument. Az így létrejövő vázat az építész kitölti épülettel, a köztes tereket pedig tájépítész tervező közreműködésével esetenként akár tervező mellőzésével hozza létre az önkormányzat. **Ennek a köztes térnek az esztétikai minősége, társadalmi megítélése, városi lélettérként való alkalmassága vagy alkalmatlansága meghatározó a városlakók, a területet használók komfortérzete szempontjából vagy akár a piaci szereplők gazdasági lehetőségeinek bővülése szempontjából.** A megvalósuló változásra hatással van a gazdasági lehetőségek adta mozgástér és egyúttal vissza is hat rá. Többnyire az adott hely városszerkezeti jelentőségétől függ a ráfordított figyelem intenzitása. A hazai gyakorlat szerint, ha például térszerkezeti emblematikus pont az átalakítás helyszíne, akkor a helyi politikai akarat találkozhat a szakmailag megalapozott tervezői elképzelésekkel, kevésbé frekventált helyeken ugyanakkor a városi döntéshozók kevesebb figyelmet és pénzt fordítanak a fejlesztés megvalósítására. Ez a gyakorlat nem feltétlenül szolgálja a város élhetőségének javítását, a lakosok valós igényeinek követését. Ugyanakkor a közösségi és közterek változása, átalakulása legnagyobb hatással a helyi közösség életére lehet. Egyértelmű, hogy **a tervezési folyamatnak fontos tényezőjévé kellene emelni a helyi közösséget, elősegítve ezzel, hogy az adott projekt a terület tényleges használóinak igényeihez, szokásaihoz, elvárásaihoz leginkább igazodva valósulhasson meg. A „végfelhasználók” bevonása a folyamatba frekventált fejlesztések és látszólag kevésbé jelentős átalakítások esetében egyaránt szükséges lenne.**

A településfejlesztési elképzelések, a fizikai környezet megújítását célzó beavatkozások, előkészítése és tervezése során a társadalmi, szociális, közösségi, környezeti hatások előre fel nem mértek és ritkán monitorozottak. Ez gyakran olyan megoldásokat eredményez, amely csak egyes nyilvánvalóan fennálló problémák megoldására ad választ, ugyanakkor a városlakók rejtett, széleskörű társadalmi egyeztetési folyamat hiányában ki nem fejeződő igényei feltáratlanul maradnak.

A helyi közösségek számára optimális megoldások kiválasztásához első lépésként feltétlenül szükséges a köztes terek mint közösségi területek, lélettér számbavétele:

Használat szerint az alábbi főbb típusokat különböztethetjük meg:

Gyalogos útvonalak, átjárók, utak, közterek mint a mozgás terei: gyalogos zónák, bevásárló utcák, közlekedési megállók és csomópontok, a csillapított forgalom szabadterei.,

A találkozás, tartózkodás terei: piacok, kertvendéglők, bevásárló utcák, vidámparkok, parkok, játszóterek, sportpályák, kórház és szanatóriumkeretek,

iskolakertek, botanikus kertek, tanösvények, campusok, díszterek, múzeumkertek, intézménykertek,

A kereskedelem és szórakozás terei: piacok, kertvendéglők, gyalogos zónák, bevásárló utcák, vidámparkok, játszóterek, sportpályák, iskolakertek, botanikus kertek, tanösvények, campusok, díszterek, múzeumkertek,

Egyéb terek: kórház és szanatóriumkertek, templomkertek, temetők, díszterek, múzeumkertek, intézménykertek, ipari létesítmények, hulladékudvarok, használaton kívüli szabadterek.....

Richard Stiles professzor munkájában az alábbiakat sorolja fel:

Átrium, kiállítási terület, botanikus kert, várkert, irodák/közintézmények, ipari és business parkok területe, tetőkert, strandfürdő, temető, kertészeti, kiállítási terület, emlékhely, zöldsáv, magánkert, szálloda, ipari létesítmények, belsőudvar, óvodakert, játszótér, kiskert-telep, kolostorkert, Land-Art, majorságok, múzeum, településkörnyéki, üdülőtérület, tematikus kertek, park, szociális intézmény, vallási intézmény, kastélypark, iskola, szoborpark, kórház, sportpályák, városi terek, utcák, állatkert, egyetem, villakertek, előtér, vízpart, lakókert.

A két felsorolás mutatja, hogy ezek a terek életünk szerves részei, terek melyek a közhasználat céljára jöttek létre és alapvetően befolyásolják egy közösség életének a minőségét. A település térszerkezetében meghatározó közhasználatú terek tervezése nem történhet a köz bevonása nélkül.

2. A köztes terek tárháza a történelmi idők folyamán

A gazdasági-társadalmi-környezeti komplexitás megjelenése a történelmi idők folyamán a közterületek kialakulása és használata kapcsán (táblázat)

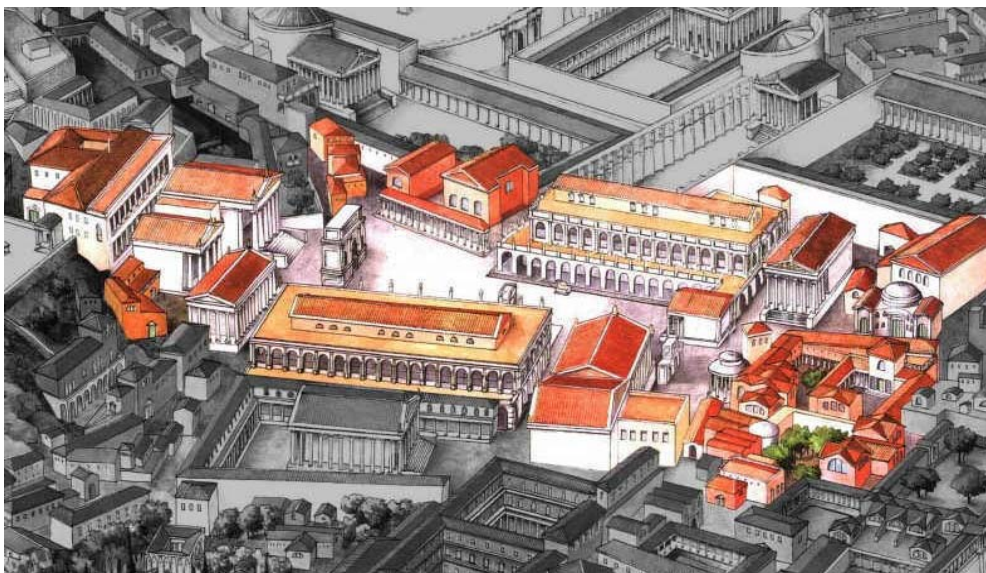
történelmi korszak	1.1 Ókori Babilónia	1.2 egyiptomi kultúra	1.3 görög kultúra	1.4 római birodalom	1.5 középkor	1.6 reneszánsz	1.7 újkor, kezdete	1.8 XIX. Század	1.9 XX. Századi modernizmus	
középületek és köztes terek	templomok, szentélyek									
	felvonulási utak									
	egyházi parkok, sétányok									
	utcák, mint funkcionális terek									
	piactér									
	közigazgatás épülete									
	irattár, levéltár									
	képtár									
	tornacsarnok, küzdőpályák, amfiteátrum									
	parkok, sétányok									
	kikötői rendőrség									
	műhelyek									
	raktárak									
	vámhivatal, börze, bank									
	vendégfogadó									
	fürdők, köz-fürdők									
	könyvtárak									
	színházak									
	iskolák									
	árvaház									
szegényház										
kórház										
bevásárló utcák	TERÜLETEK TEMATIZÁLÓDÁSA									
lakónegyed üdülőtérület										
igazgatási közparkok										
tematikus parkok										

Példák a köztes terekre a kezdetektől napjainkig

Akropolisz_Athén

Az Agóra egyszerre volt a polgárság, a kereskedők, a vitatkozók meg a semmittevők találkozóhelye és Börze. A téren vitatkozó polgárok, alkudozó kereskedők és teherhordó rabszolgák nyüzsögtek.

Fórum Romanum_rekonstrukciós látványterv

A Capitólium és a Palatinus között húzódó, templomokkal és boltokkal szegélyezett Forum Romanumon, a piactéren és a polgárok hagyományos gyülekezési helyén nagy üzleteket kötöttek: jószág, gabona, bor, rabszolga cserélt gazdát, hiteleket adtak, házakat, telkeket vásároltak uzsoraárakon, itáliai birtokokat, szicíliai kőfejtőket, afrikai ültevényeket kínáltak megvételre.

Piac _az örök kereskedelmi színtér:
némelyik piac évszázadok óta
működik ugyanazon a helyen

Passázs _a XIX század végi
tömegtermelés eredménye a
kereskedelem intenzív fejlődése,
melynek hozadékeként új értékesítési
színterek jelentek meg

Nyilvános Internet pont _a szabadon
használható internet pont korlátlan
hozzáférést biztosít a világhálózathoz

Közkönyvtár olvasótermei _ az
adókból megvalósuló közkönyvtárak
mindenki számára lehetővé teszik
bármilyen ismeret megszerzését

történelmi korszak	1.1 Ókori Babilónia	1.2 egyiptomi kultúra	1.3 görög kultúra	1.4 római birodalom	1.5 középkor
fő gazdasági jellemző	földművelés az alapja, kézművesség megjelenése egyházi és világi vagyon egysége, beszolgáltató rendszer	katona, kereskedő, kézműves, és földművelő, gyarmatosító társadalom, kolóniák létrehozása első pestis járvány	katona, kereskedő, kézműves, és földművelő, gyarmatosító társadalom, kolóniák létrehozása	földművelés-kereskedelelem kézművesség a gazdaság alapja, higiénia hiánya járványok	
fő társadalmi jellemző	papkirály, papok, katonák, kézművesek, az írás és a bürokrácia megszületése földművelők, rabszolgatartás	athéni demokrácia, szavazati jog a szűk kisebbségnek, papok, katonák, kézművesek, művészek, filozófusok, költők, tanítók, szobrászok, katona és földművelő társadalom rabszolgatartás a görög nyelv és kultúra sok későbbi társadalom számára mintaként szolgált, kulturális központ, „minden dolog mércéje az ember”	a szűk kisebbség gyakorolja a hatalmat, császárok papok, katonák, kézművesek, művészek, filozófusok, költők, írók tanítók, szobrászok, földművelők társadalma rabszolgatartás a római jog és kultúra a későbbi európai társadalom alapja	a szűk kisebbség gyakorolja a hatalmat: királyok, pápák feudális földesurak jobbágyok parasztok, civisek, polgárok a városokban, a közösség szigorú ellenőrzése, helyenként a magánélet korlátozása, céhszabályzatok, később: művészetek megjelenése, filozófusok költők, írók tanítók, szobrászok, festők	
környezeti kontextus	városfejlesztés kezdeményezője a papkirály	városfejlesztés kezdeményezője a király, a szentélyállításnak nagy szerepe van, Pireusz, mint tervezett kikötőváros	városfejlesztés kezdeményezői a császárok tervezett katona és polgárvárosok birodalom szerte, a beszedett adókból rabszolgákkal építve	városfejlesztés kezdeményezői a királyok, pápák: eltérő alapból kialakuló városok, védelmi, kereskedelmi egyházi központok városfalon belül spontán fejlődő utcaszervezet	

történelmi korszak	1.6 reneszánsz	1.7 újkor, kezdetei	1.8 XIX. Század	1.9 .XX. sz. modernizmus
fő gazdasági jellemző	<p><i>kereskedelem megteremti a polgárosodás alapját</i></p>	<p><i>ipari forradalom és gyarmatosítások kora, tőkekoncentráció kezdetei</i></p>	<p><i>várostömörülések megszületése az angliai szénmedencékben, fejlett bányászat, ásványi kincsek, gyarmatosítás megindítása, nagybirtokrendszer elől városba menekülő nagy létszámú népesség, találmányok</i></p>	<p><i>állami kezdeményezésű nagytömegű bérlakásépítés és köztérfejlesztés, intézményi rendszer fejlesztése</i></p> <p><i>magántőke: részben publikus területek létrehozása pl. bevásárló utcák, bevásárlóközpontok, közlekedés terei</i></p>
fő társadalmi jellemző	<p>első király nélküli köztársaság, polgárság kialakulása, befolyással a politikára, egyházi befolyás változása, „a városi élet szabaddá tesz”</p> <p><i>kulturális központ megjelenése: Párizs</i></p>	<p><i>polgárság szűk köre hatalmi tényezővé válik munkásréteg megjelenése</i></p> <p>nagy járványok a higiénia hiány miatt</p>	<p><i>szabadidő megjelenése</i></p> <p>munkások egy része polgári életszínvonalon, <i>oktatás fejlődése erősíti a polgári életforma terjedését</i></p> <p>London, kezdetekben a kisvárosi életforma tovább él a nagyvárosban,</p>	<p>fejlett demokráciák: <i>széleskörű társadalmi képviselet megjelenése államszervezet rendszerében, civil szervezetek, kezdeményezések erősödése</i></p> <p>1970-es években társadalmi részvétel megjelenése a fejlesztésekben</p>
környezeti kontextus	<p>városfejlesztésben a polgárság megjelenése, <i>mecénások, tervezett városok,</i> a higiénia is kezd szempont lenni</p>	<p><i>városhálózat átstrukturálódása a vasút és a bányavidékek ipari koncentrációja következtében,</i></p> <p>spontán fejlődési folyamatok reprezentáció megjelenése újra,</p>	<p><i>első tudatos beavatkozások a spontán városfejlődési folyamatokba, városi tanácsok, szabályozás,</i></p> <p><i>közlekedés tervezettségének megjelenése,</i></p> <p>infrastrukturális fejlesztések,</p> <p>befektetői tőke megjelenése teszi lehetővé</p>	<p>20.sz. eleje: monofunkcionalizmus-modernizmus</p> <p>20.sz.második fele:megavárosok megjelenése, új kihívások</p> <p><i>a fejlesztések alapja részben a széles társadalmi bázisú adókból, részben befektetői</i></p> <p>dinamikus növekedés, tervezett struktúrák, megavárosok:spontán növekedés városépítések</p> <p><i>„várostermék”</i></p> <p><i>területhasználat „tematizálódása”</i></p>

A politikai-katonai-gazdasági-egyházi hatalommal rendelkezők a történelem folyamán mindig saját érdekeiket helyezték ugyan előre, de a különböző katasztrófák, járványok, háborúskodások rendre kikényszerítették olyan szempontok figyelembevételét is, amelyek révén az újjáépítés vagy egy új település létrejötte során élhetőbb, komfortosabb, biztonságosabb vagy éppen gördülékenyebben működő települések jöttek létre. A korábbi századokban a mainál lényegesen lassabb társadalmi és technológiai változások miatt a tapasztalati ismeretekre alapozó, építészeti és mérnöki tudással kiegészített városfejlesztés összességében elfogadható keretet jelentett a városok alakításához. Az átalakulások során elszlömösödő településrészek, a kényelmetlen, gyakran embert próbáló közlekedési, szállítási körülmények, a szabadidő nem létezése társadalmi szinten lényegében elfogadottak voltak. A megfelelő hatalommal rendelkezők csak akkor és olyan mértékben javítottak a feltételeken, ami saját gazdasági vagy hatalmi érdekeik miatt elkerülhetetlen volt. A közterek használata csak a felsőbb osztályok tagjai számára bírt a funkcionális igényeken túli élvezeti értékkel, melyet a számukra kialakított parkok, korzók, szalonok stb. biztosítottak. A városi élet kereteit alapvetően a funkcionális szükségszerűségek és a hatalommal bírók reprezentációs elvárásainak kettőssége határozta meg, ezzel kényelmesen élhető és csak a megélhetés reményében elviselhető területek jellemezték a városokat. Bár ez a jelenség a mai napig a világ sok helyén megfigyelhető –lásd a Hong-Kongi példa – azonban elmondható hogy a fejlett demokráciák egyre inkább a közel azonos, magas komfortszintet biztosító települések elérésére törekednek, egyre több sikerrel.

A táblázatok alapján megállapítható hogy **történetileg mindig az a társadalmi csoport volt főszereplő a fejlesztésben, mely az adott rendszerben erre megfelelő tőkével, illetve hatalommal rendelkezett.**

A köztes terek ma rendelkezésre álló széles spektrumú tárháza hosszú történelmi folyamat eredményének köszönhető. Mindenki számára hozzáférhetővé tételének feltétele a fejlett, képviseleti demokráciák létrejötte, a színes, sokféle kultúrájú, összetett társadalmak kialakulása, a gazdasági élet magas fokú szervezettsége és a tudományos innovációk végtelensége.

Napjainkban a részvételi tervezés mindennapi gyakorlatba ültetésének kiemelt jelentősége van, ez képezheti biztosítékát a kulturális sokszínűség (nyelv, vallás, művészet, tudomány, történelem) képviseletének a közösségi intézmények, rendszerek és a közterületek minden igényt kielégítő létrejöttében, alakulásában.

Vannak azonban még ma is olyan társadalmak, ahol valamelyik hatalmi ág túlzó dominanciája miatt torzul a társadalmi érdekképviselés és ez negatívan hat az ott élők életkörülményeire. A Hong Kong-ban készült fotók szemléletesen illusztrálják a túlzó gazdasági érdekeltség következtében kialakuló városfejlődési folyamatokat.

Hong Kong munkáscellák 2010-ben_ önkéntes börtönlakók?

Hong Kong luxushotel_ a jómódúak gettója?

A második világháború utáni gyors gazdasági növekedés, a tudományos gondolkodás iparra gyakorolt hatása következtében megszülető innovatív megoldások tömege, intenzív, kísérletező városfejlesztési kezdeményezéseket eredményezett. Ugyanakkor a modern építészet-városépítészet csak kevés példája nevezhető sikeresnek, melynek egyik oka nagy valószínűséggel a fejlesztések gyors üteme, a rendelkezésre álló idő rövidege volt, másfelől a technikai megújítások dominanciája illetve a racionálisnak tűnő, de a gyorsan változó életmódból adódó igényeket inkább csak vizionálni próbáló gondolkodásmód várostervezésre történő rávetítése lehetett. A városi térszerkezeteket és az azt kitöltő épületeket építészek, építészcsoportok alkották meg, egy gondolat, koncepció mentén mely az esetek többségében kiüresedéshez, tartalom nélküliséghez vezetett. A tervezők, ha legjobb tudásukkal dolgoztak is, ha a legjobb összetételű teameket hozták is össze, elsősorban saját jövőképükre támaszkodtak munkájuk során, ami nem helyettesíthette a városlakók valós elvárásainak felmérését. Ugyanakkor elmondható erről az időszakról, hogy a nagy kísérletezések és innovációk időszaka volt, mely tanulságaival képes alapjául szolgálni városaink 21. századi tovább gondolásához.

Brazília a főváros_léptékváltás nem emberléptékben, beton, unalom és monumentalitás

Érdekes példa a nagy kísérletezésre az angliai Sheffieldben 1961-ben felépült Park Hill negyed, melyet gyors elgettősodása, majd néhány „szellemházként” eltöltött esztendő után ötven éves korában már a használók valós igényeinek figyelembevételével, a korábban elkövetett hibákból tanulva a teljes épülettömeg megtartása mellett revitalizáltak. Ebben az esetben jelentős szerepet kaptak a városi alkalmazásban álló városépítésszek (*plannerek*), akik különböző szakterületeken működő projektmenedzser csoportok közvetítésével fogalmazták meg a közösségi elvárásokat, elemezve az előző térbeli rendszer problémáit.

Az épületegyüttes eredeti térbeli rendszere labirintus hatása következtében a bűncselekmények célpontjává vált. Az eredetileg jó szándékkal létrehozott „légi” utcák (kis járművel is közlekedésre alkalmas, széles függőfolyosók) nemcsak a besurruló tolvajoknak biztosítottak gyors menekülési lehetőséget, hanem emeleti játszótérre és focipályává alakultak, mely állandó konfliktus forrás lett az ott lakók között.

Sheffield Park Hill *_A vertikális falu*

3. A részvételi tervezés kialakulása

A partícipatív, részvételi tervezés első gyakorlati példái a 70-es években valósultak meg az USA egyes városaiban jelentkező társadalmi feszültségek, problémák lokális kezeléseként. Az Európai Unió a Rio de Janeiróban a Környezet és Fejlődés elnevezésű ENSZ konferencia ajánlására kezdte rendszerbe foglalni a részvételi tervezést az európai városok számára használható módon.

Ma már Európa több országában is találkozhatunk a részvételi tervezéssel megvalósult városfejlesztés eredményével. A látványos, sok résztvevő együttműködésének eredményeként létrejött fejlesztések mellett (például Barcelona városfejlesztési folyamatai az elmúlt húsz év során) olyan példakkal is találkozhatunk, amelyek megvalósulása révén egy egészen kis közösség mindennapi élete vált könnyebbé. A Katalóniai Ripoll-ban a közös gondolkodás eredményeként például a városközpont fölé emelkedő hegyen élők gyalogos közlekedését a házak közé épített liftekkel tették kényelmesebbé.

Nyilvános liftek, Ripoll – felemelő érzés lehet

Magyarországon a rendszerváltozás után nyílt meg az elvi lehetőség a széleskörű társadalmi részvétellel megoldani városfejlesztési helyzeteket.

Hazai viszonylatban elmondható, hogy csak a kezdeti lépéseknél tartunk. A településtervezés napi gyakorlatában nincs érdemi közösségi bevonás. Elterjedését nemcsak a választási ciklusokban történő gondolkodás, hanem az erősen szabályozás-centrikus városfejlesztés is nehezíti. Egy átgondoltan végigvezetett társadalmi részvételi folyamat eredményeinek szabályozási tervekbe történő átvezetése, majd annak alapján egy projekt megvalósítása, a szükséges források előteremtése, szinte lehetetlen vállalkozás. **Ebben a folyamatban a politikától független főépítész szerepe kiemelt jelentőségű kellene, hogy legyen hiszen a hivatali résztvevők közül egyedül felé lehetne jogos elvárás a ciklusokon átívelő vizionálás, koncepcionális gondolkodás.**

4. A társadalmi részvételi folyamat szereplői

A települési folyamatok résztvevői: döntéshozók, szakértők, végrehajtók, felhasználók.

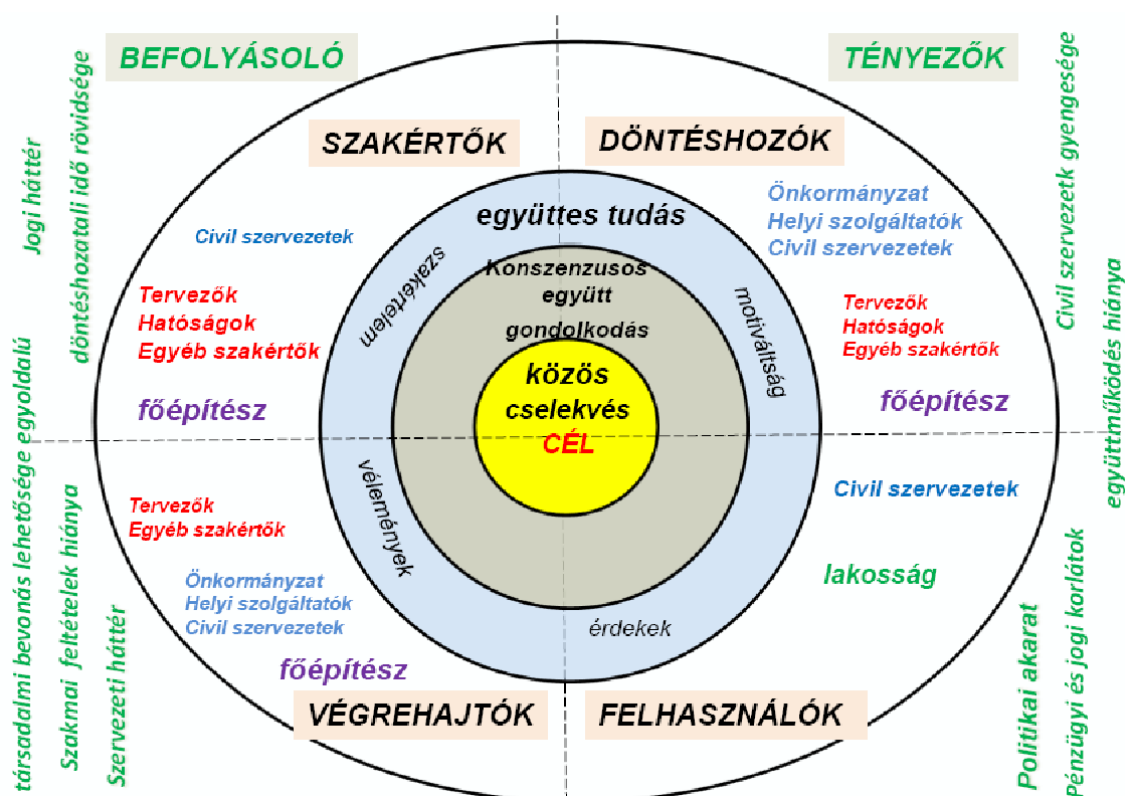
A települési folyamatok során megvalósuló célok létrejöhetnek felülről irányítva és alulról például civil kezdeményezés eredményeként és természetesen közös gondolkodás eredményezte konszenzusos folyamat eredményeként is. Hogy melyik úton valósul meg egy adott cél az sokváltozós, több tényező determinálja:

- a kitűzött cél várható hatása az adott településre,
- az érintettek körének kiterjedtsége,
- a cél megvalósulásához szükséges folyamat szaktudás, idő és pénz igénye
- a cél eléréséhez szükséges folyamat összetettsége
- a politikai akarat vagy annak hiánya
- az érdekérvényesítő erők hatása

Cél lenne, hogy a települési folyamatok széleskörű társadalmi részvétellel bonyolódjanak. Ez a kitűzött célok legszélesebb körű elfogadottságát, ezáltal legoptimálisabb eredmény elérését segítené elő. Ha a közös cselekvés létrejöttét konszenzusos folyamatként zajló együttes gondolkodás előzi meg, az együttes gondolkodás lehetővé teszi, hogy valamennyi szereplő tudása, tapasztalata, véleménye beépüljön a folyamat eredményeként megvalósuló célokba, ezáltal az eredményekbe is. Így a társadalmi részvételi folyamat valamennyi szereplőjét egy közös cél motiválja, mely közös cselekvés eredményeként jön létre.

A főépítész a munkája során jelentős szereppel bírhat a célok megfogalmazásakor és a döntés-előkészítés részeként létrehozandó társadalmi egyeztetési folyamatokban, s ezek eredményeként a településen megvalósuló célok alakításában.

A társadalmi részvételi folyamat szereplői

Jelenleg a településfejlesztési folyamatok kapcsán a *társadalmi részvétel megerősödését* számos tényező gátolja. Ezek közül a legfontosabb **a döntéshozatali idő rövide**, amely megnehezíti, sokszor ellehetetleníti a széles körű egyeztetést. Erre jó példát nyújtanak az Unió pályázatok, „naponta” változó tematikával, formai követelményekkel, rövid határidővel, amely kizárja az egyeztetési folyamatok végig vitelét.

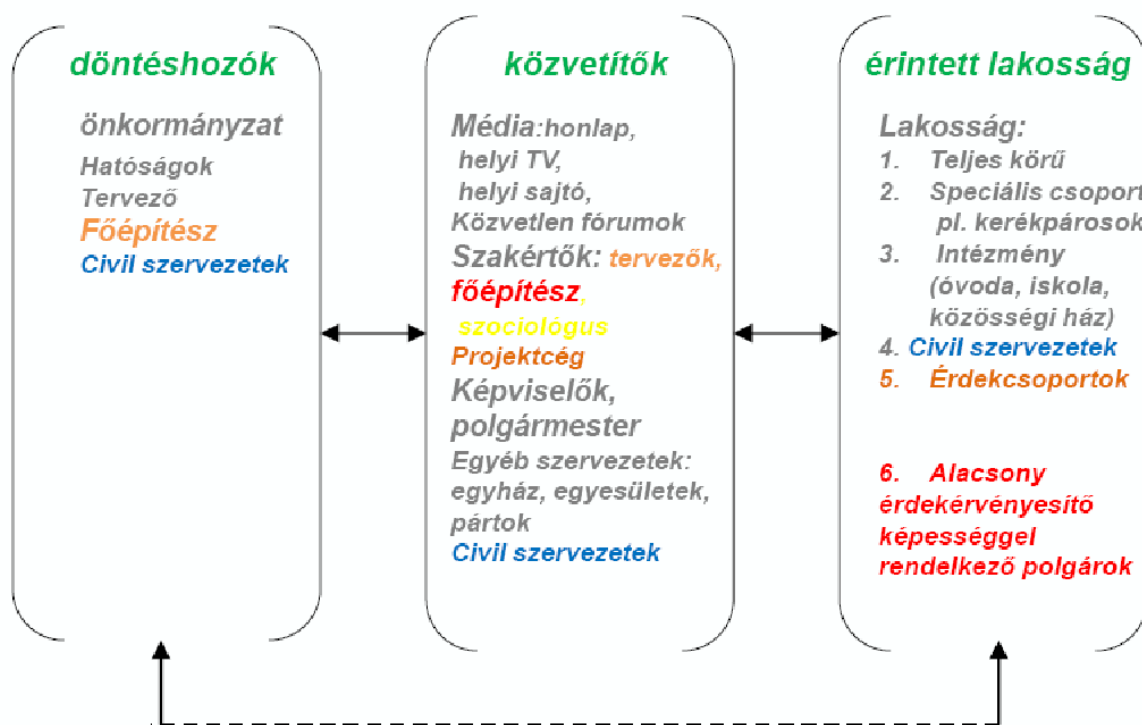
Az egyeztetési folyamatból **számos csoport kimarad** érdemi érdekérvényesítő képesség hiányában. Komoly problémát jelent, hogy **a társadalmi bevonás lehetősége egyoldalú, a szabályozási háttér a napi gyakorlati megvalósítását illetve sok esetben inkább elhagyását az önkormányzatokra bízza**. A társadalmi részvétel megerősödését akadályozza a településfejlesztésben, a különböző konkrét fejlesztési döntésekben érintett és érdekelt társadalmi szereplők és csoportok közötti **együttműködés hiánya, a civil szervezetek érdekérvényesítő erejének gyengesége illetve meglétük hiánya**.

Egy gyakori példa arra amikor a társadalmi részvétel hiányában felborul az érdekek egyensúlya:

Újonnan beépítésre szánt lakóterületi fejlesztés kapcsán számos esetben a Szabályozási Tervben kijelölt közpark területen elmarad az elképzelt játszótér megépítése. A tervezett játszótér közvetlen szomszédságában élők az Önkormányzatot megkeresve jelzik, hogy nem kívánják a fejlesztést, ami általában pozitív fogadtatásra talál, tekintve hogy eggyel kevesebb megvalósítandó és fenntartandó kötelezettséget jelent az Önkormányzat számára. Ugyanakkor a kijelölt fejlesztéstől távolabb élők, az esetleges használók érdeke sérül: sokszor nem is tudnak az elképzésekről, tekintve hogy térben nem a közvetlen szomszédságukban tervezett fejlesztésről van szó.

A tervezett játszótér sorsát az dönti el, hogy ki a "jobban értesült", ki kap információt és nem a tényleges használati igény.

5. A részvételi szereplők kapcsolatrendszere

Optimális esetben konszenzusos együttgondolkodás eredménye a meghozott döntés, mely biztosítékként szolgálhat a széleskörű társadalmi elfogadottság létrejöttéhez.

A kapcsolatrendszer többszintűsége és összetettsége miatt azonban számos ponton sérülhet a kommunikáció. Az egyes szereplők viselkedése a kommunikációs folyamatban meghatározó. Előfordulhat, hogy közbelső szereplőként (nem döntéshozó és nem véleményre jogosult), közvetítőként a folyamat gátjává válik vagy torzítja azt. Különösen igaz lehet ez, ha nincs rögzített eljárásrend és nincs előre rögzítve szabályokban, előírásokban, törvényekben az egyes szereplők mozgásteret.

A fő kérdés mégis az, hogy megindul-e egyáltalán bármilyen visszacapcsolásos kommunikációs folyamat, hiszen annak lehetséges fő kezdeményezője az Önkormányzat érdekeltség, idő, szakember és pénz hiányában gyakran nem kíván élni a szélesebb körű társadalmi részvétel lehetőségével, kötelezve pedig nincs rá. Amennyiben mégis elindul a folyamat gyakran a visszacapcsolás, a vélemények figyelembevétele nem történik meg és megáll a tájékoztatás szintjén.

A Hatóságokról általánosságban elmondható hogy együttműködőek, kötelezettségeiket és eljárás rendjüket törvény rögzíti.

A tervező részéről saját döntés, hogy felvállalja-e a kommunikációt és a visszacsatolásból szükségszerűen adódó áttervezéseket. Az esetek többségében az idő hiánya ezt lehetővé sem teszi és a megfelelő díjazás sem biztosított hozzá.

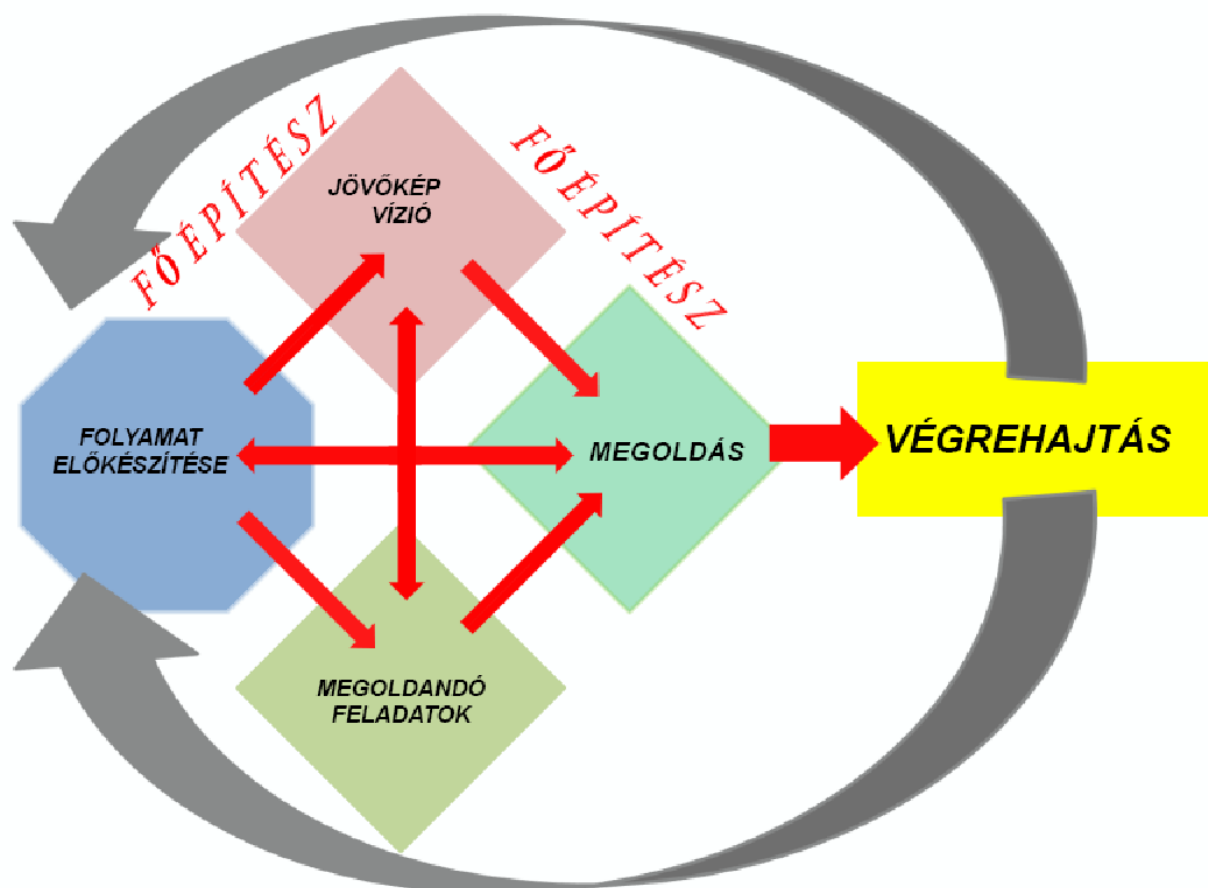
Ha a főépítész felvállalja a társadalmi egyeztetés lefolytatását szintén számos problémával kell, hogy megküzdjön. A legnagyobb probléma az idő hiánya, ugyanakkor nem állnak rendelkezésére olyan, szakmai háttérrel adó szakemberek

sem, akik segítenék a visszajelzések kielemezésében, feldolgozásában vagy egyszerűen csak magában a kommunikációs folyamatban.

Az erős érdekérvényesítő képességgel rendelkezők dominálhatják a folyamatot, mely torzuláshoz vezethet. Ugyanakkor számos, gyenge érdekérvényesítő képességgel rendelkező csoport, aki érintett a folyamat végeredményében kimarad a kommunikációból.

Összességében elmondható, az hogy a szereplők kapcsolatrendszerre rendkívül sérülékeny, alakulása számos sok tényezőtől függ, melyek közt az egyéni késztetések szerepe aránytalanul nagy, törvényi szabályozás és módszertanok hiánya miatt.

6. Az eredményes részvételi tervezés feltételei

Az eredményes részvételi tervezés alapfeltétele a folyamatos kapcsolatteremtés a különböző szakaszok között:

folyamatos visszacsatolásokkal egy iterációs eljárást szükséges létrehozni, mely használja a közbenső lépcsőfokok elemzése és a részfeladatok végrehajtásának értékelése során létrejövő eredményeket. Ez vezethet az optimális eredményhez, melynek feltétele a folyamatos kapcsolattartás, az állandó elérhetőség és a rugalmasság.

7. A társadalmi részvételi folyamat hozadéka és nehézségei

A társadalmi részvétel hozadéka a tervezésben	A társadalmi részvétel nehézségei
<ul style="list-style-type: none"> • Környezeti problémákkal való szembesülés • A történések megértése, elégedettség a lakosság részéről • Partnerség a megvalósításban • felelősség megosztás • fenntarthatósági elemek jobb érvényesülése: közös működtetés, jobban fognak vigyázni rá 	<ul style="list-style-type: none"> • Pénzbe és időbe kerül • Szakszerűséghez kötődő • Közérthető kommunikáció • Nyílt konfliktusok nyílt kezelésének vállalása • A nagyhangúak radikalista populizmusának veszélye: „félre” vihetik a folyamatot • Az egyetértők távolmaradása: torzítja az eredményt • A kisebbség érdekérvényesítési kérdései

Városaink megértése az, ami alapvetően befolyásolja továbbtervezésük módját. A településfejlesztés hatékonyságát alapvetően meghatározza az abban *résztevő szereplők* köre, az elvégzett munka minősége és elfogadottsága.

A széleskörű konszenzus létrejöttének pozitív volta nem vitatható sem helyi, sem össz társadalmi szinten: képes a meglévő feszültségek csökkentésére és a közös érdekeltséget megteremtve új erőforrás tartalékok megmozdítására képes .

8. A részvételi tervezés jogi kerete Magyarországon

Az Országos Településrendezési és Építésügyi Követelményekről (OTÉK) szóló kormányrendelet mellékletében közli a Településrendezési Tervek és a Helyi Építési Szabályzat véleményezési eljárásában érdekelt államigazgatási szervek listáját, viszont szót sem ejt az Étv-ben megemlített „egyéb érintettek” köréről, azaz érintett állampolgárokról, szervezetekről, érdekképviselői szervekről. A hosszú távú koncepciót, jövőképet meghatározó Településfejlesztési Koncepció és az ott megfogalmazottak végrehajtását célzó Stratégiák kialakítása során sincs érdemi társadalmi egyeztetés. Csak a végső, a településrendezési tervek készítése során törvényi előírás valamilyen szintű társadalmi egyeztetés lefolytatása.

Az Étv. meghatározza a településrendezési eszközök körét és azok fogalmát, valamint a kötelező és ajánlott egyeztetések körét, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény az, amely a legrészletesebben tárgyalja a részvétel, illetve az érintett szereplők együtt működéseinek kérdéseit:

„3. § (1) Az épített környezet alakítását és védelmét:

d) A résztvevők – építetők, tervezők és kivitelezők – együtt működésével kell megvalósítani.

(2) Az épített környezet alakítása és védelme során a közérdekű intézkedéseket és döntéseket megelőzően, illetőleg azok végrehajtása során biztosítani kell a nyilvánosságot és a közösségi ellenőrzés lehetőségét az e törvényben és más jogszabályokban meghatározott módon. Gondoskodni kell az érdekelt állampolgárok, szervezetek megfelelő tájékoztatásáról, és lehetőséget kell adni részükre véleménynyilvánításra és javaslattevésre.”

„9. §(2) A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek kidolgozása során:

a) Az érintett állampolgárok, szervezetek, érdekképviselői szervek véleménynyilvánítási lehetőségét biztosítani kell, **ennek érdekében a helyben szokásos módon az érintettek tudomására kell hozni kidolgozásuk elhatározását, amelynek keretében;**

b) az államigazgatási szerveket, valamint az érintett települési önkormányzati szerveket az előkészítésbe be kell vonni, hogy állásfoglalásukban ismertessék a település fejlődése és építési rendje szempontjából jelentős terveiket és intézkedéseiket, valamint ezek időbeli lefolyását, továbbá a hatáskörükbe tartozó kérdésekben a jogszabályon alapuló követelményeket;

c) az érintett terület lakosságának életkörülményeiben bekövetkező hátrányos következmények elhárítása vagy csökkentése érdekében figyelemmel kell lenni az érintettek értékrendjére, szociális helyzetére, ezek várható változására, továbbá vizsgálni kell a lakosság életkörülményeit és igényeit.

(4) Az eltérő vélemények tisztázása érdekében a polgármesternek (főpolgármesternek) egyeztető tárgyalást kell tartania, amelyre a hely és az időpont megjelölésével a véleményezési eljárás valamennyi érdekeltjét a tárgyalás előtt legalább 8 nappal meg kell hívnia. Az egyeztető tárgyalásról jegyzőkönyvet kell

készíteni, amelynek tartalmaznia kell valamennyi elfogadott és el nem fogadott véleményt azok indoklásával együtt .

(5) Azt az érdekeltet, aki a véleményezési eljárás során írásbeli véleményt nem adott, és az egyeztető tárgyaláson sem vett részt, kifogást, nem emelő véleményezőnek kell tekinteni.

(6) A véleményezési eljárás befejezése után a szabályzatot, illetőleg a terveket a megállapítás, illetve a jóváhagyás előtt – azok magyarázatával együtt – a polgármesternek (főpolgármesternek) legalább egy hónapra a helyben szokásos módon közzé kell tennie azzal, hogy az érintettek a közzététel ideje alatt azokkal kapcsolatban észrevételt tehetnek.

(7) A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek a (2)–(6) bekezdésekben előírt véleményeztetések nélkül nem hagyhatók jóvá. (8) A megállapított helyi építési szabályzatot, valamint a jóváhagyott településrendezési terveket a polgármesternek (főpolgármesternek) meg kell küldenie azok egyeztetésében részt vett államigazgatási, **érdekképviseleti szervezeteknek és társadalmi szervezeteknek.**”

A jogszabály által előírt társadalmi egyeztetés és eredménye:

Az Étv. Szerinti településrendezési eszközök a hosszú távú Településfejlesztési koncepció, a középtávú stratégiai programok és a rövidtávú operatív programok valamint az operatív jellegű, a település térbeli változása szempontjából meghatározó Település Rendezési Eszközök, a Településszerkezeti terv és a Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ).

A Településfejlesztési koncepció olyan településpolitikai, a fejlesztés összehangolt megvalósulását biztosító és a településrendezést is megalapozó, a település közigazgatási területére kiterjedő önkormányzati **településfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal elfogadott dokumentum,** amely a település jövőbeni kialakítását tartalmazza, eseti döntések rendszerbe foglalása, összegzése, amelynek létrehozása során döntő szerepe van a társadalmi, gazdasági, környezeti szempontoknak és az ezeket biztosító intézményi rendszernek.

A középtávú stratégiai programok (ITS) azokat a legfontosabb és egyben legáltalánosabb célokat fogalmazzák meg, amelyeket a település fejlesztésével el kell, lehet érni:pl. környezeti minőség javítása, munkanélküliség csökkentése.

A rövidtávú operatív programok az előző dokumentumokban foglaltak megvalósításának eszközei: akcióterületi tervek, kiemelt programok, konkrét településrészekre.

A Településrendezési eszközök meghatározzák a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területrészek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését,. a sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket megállapító építési előírásokat térképen, rajz formájában ábrázolja.

A törvényi definíciókból látható hogy, valamennyi településfejlesztési, rendezési dokumentum meghatározó jelentőséggel bír a település fejlődése, változása szempontjából. Ez indokolná, hogy széleskörű társadalmi egyeztetési folyamat eredményei legyenek.

Az egyes dokumentumok létrejöttéről elmondható, hogy ágazati és hatósági szinten **valós** egyeztetési folyamat zajlik, mely törvényben rögzített, esetenként az erős érdekérvényesítő közösségekhez eljut. Ugyanakkor **a széleskörű társadalmi egyeztetési folyamat** vagy teljes körűen hiányzik vagy formális. A lakossághoz nem jutnak el érdemi egyeztetésre, a civil szervezetek részvétele minimális, részvételük esetén inkább ellenérvek felsorakoztatása jellemzi őket.

A felsorolt dokumentumok esetében igaz, hogy csak **ott jön létre érdemi egyeztetési folyamat**, ahol azt törvény kötelezően előírja és a részvétel módját és kereteit is rögzíti törvényileg. Ahol valamelyik elem hiányzik, ott sok esetben formálissá válik.

Eredmény

A társadalmi részvétel a gyakorlatban súlytalan, a különböző szintű döntéshozók, az önkormányzatok és helyenként maguk az állampolgárok is formálissá teszik. Bár a jogszabályok meghatároznak bizonyos egyeztetési, eljárási és kommunikációs kötelezettségeket a törvény adta keretek a tervezés szereplőinek nagy mozgásteret adnak. A nyilvánosság és a részvétel szintje nagymértékben függ a tervezőtől és a főépítéstől, az előírt „helyben szokásos módon” lefolytatott társadalmisítás általában kevés érintettet ér el. Az építetett, fizikai környezetet szabályozó, paraméterező rendezési tervek sok lakos számára nem érthetőek, nem töltik be céljukat, a véleményezés lehetősége sem jut el hozzá, a tervek nyelvezete pedig nehézkes szakmai szöveg, mely nehezen érthető a kívülállóknak. A terveket „külső” tervező csoportok készítik, akik nem érdekeltek a részvételi tervezés létrehozásában, díjazásuk sem elégséges hozzá. Ennek sokszor a rendelkezésre álló idő rövidsége is oka és a városok politikai vezetése sem látja az érdekeltséget a szélesebb körű párbeszéd létrejöttében.

Össztársadalmi szinten nem történt meg a széleskörű társadalmi egyeztetési folyamat szükségességének felismerése. Valamennyi döntéshozó szintről elmondható, hogy nem szívesen veszi tudomásul, hogy a részvételi folyamatok az átlagosnál több időt és energiát igényelnek és az érintett közösséget már a kezdeti lépésekben a koncepcióalkotások és a stratégiák kialakítása során szükséges lenne bevonni.

Ugyanakkor a települési folyamatokról, mint lehetséges fejlesztési potenciálokról elmondható, hogy bármilyen beleavatkozás alapvető hatással van az adott településen élőkre, így a változások okozta esetlegesen keletkező feszültségek elkerülésére, a meglévő feszültségek csökkentésére és a célok megfogalmazásánál konszenzus elérése érdekében a széleskörű társadalmi egyeztetés általános körűvé válása az egész társadalom számára előnyös lenne.

9. Települési folyamatok, mint helyi témák a közösségek életében

települési folyamat	érdeklődésre számot tartó folyamatok
1. Településtervezés	<i>közös térhasználat, funkciók átcsoportosítása</i> , a fejlesztési irányok és prioritások meghatározása
2. Környezet- és természetvédelem	<i>a helyi vizek, zöldterületek, levegő, erdők, vizek, hulladékgyűjtés, növénytelepítések, parkok</i>
3. A település működtetése, külső megjelenése, arculata	intézményellátottság és működésük; településszépítés; forgalombiztonság, a közlekedési adottságok (tömegközlekedés, kerékpáros közlekedés, forgalmi terheltségek, utak állapota); közbiztonság kérdése; szolgáltatások színvonalának emelése, újak megszervezése, díja
4. A közösségi identitást érintő témák	helyi szimbólumok: zászló, jelvény; <i>helytörténeti munka; helyi ügyek: egy tó, park használata; kastélyfelújítás; táj rehabilitációja; intézmény közösségi használatba vétele;</i> közösségi identitás erősítése: régi szokások felelevenítése, hagyományok ápolása, <i>helytörténeti kiállítás, helytörténeti gyűjtemények</i>
5. Egészségügyi, szociális, oktatási, közművelődési, szabadidő és sport témák	problémák feltárása, új kezdeményezések, <i>új létesítmények vagy korszerűsítésük</i> / hol, mit, miből, mikor / prioritások
6. A helyi nyilvánosság formái	a közösségi média; az információkkal való ellátottság; a közösségi nyilvánossági formák, civil szerveződések
7. A település társadalma	kapcsolatok az önkormányzat, a képviselőtestület és a lakosság között; a társadalmi és a civil részvétel helyi közösségi formái; az egymás ismerése, az együttműködés és a bizalom mértéke a közösség szereplői között
8. Munkalehetőségek	helyi vállalkozások és vállalkozási lehetőségek; <i>közösségi szolgáltatások beindítása</i> ; turizmus; bio vagy ökoturizmus

A **kékkel** kiemelt települési folyamatok esetében, tehát azok többségében érvényesül az oda-vissza hatás a főépítészeti tevékenységre. Bár ezek többségéhez nem írja elő törvény a társadalmi egyeztetés szükségességét, mégis tekintve a folyamatok súlyát, hatását egy településre szükséges lenne a lehető legszélesebb körű részvételi tervezési folyamat megvalósítása.

10. A főépítész és a *részvételi tervezés*: *külső és belső tényezők*

tényezők a főépítész szempontjából		változtatandók
külső tényezők	<i>jog</i>	támogassa szélesebb körű kötelezővé tétellel a társadalmasítás folyamatát a településfejlesztési döntések különböző szintjein
	<i>intézmény</i>	biztosított legyen intézményi szinten / Polgármesteri Hivatal / a szakember és a szaktudás
	<i>pénz</i>	legyen rá törvényileg elkülönített önkormányzati költségvetési keret
	<i>idő</i>	legyen rá elegendő idő hagyva; a pályázati kiírások határidői hagyjanak elegendő időt a társadalmi egyeztetési folyamatokhoz
	<i>politika</i>	a helyi politika bízzon benne, tekintse partnernek, de ne teremtsen függőségi viszonyt
	<i>szervezeten belüli pozíció meghatározottsága</i>	az SZMSZ szerint a főépítész jelenlegi pozíciójában az Önkormányzathoz tartozik; gyakran megbízási szerződéses keretek között egyedül látja el a feladatokat
	<i>tervpályázati rendszer</i>	kötelezővé tenni, de egyben egyszerűsíteni mind bonyolítási, mind tartalmi tekintetben / tartalmi vonatkozásban standardok kidolgozása
belső tényezők	<i>szakmai elkötelezettségtől függ hogy él-e a részvételi tervezés lehetőségével az adott főépítész</i>	legyen benne a főépítész kötelező feladatok törvényi felsorolásában
	<i>elkötelezettség a közösség irányába</i>	meg kell ismerni a helyi közösség életkörülményeit, a fő megélhetési forrásokkal tisztában kell lenni, látni kell a civil szerveződés szintjét, lehetőségeit
	<i>kommunikációs készségek</i>	képzéseken való részvétellel fejleszteni szükséges, amihez az Önkormányzat adja meg mind az időbeni, mind a pénzbeli támogatást
	<i>helyi ismertség</i>	rendezvényeken, helyi TV-ben vállalni a nyilvános megjelenést, helyi újságban aktuális témákban cikket írni
	<i>függetlenség</i>	megvalósítani a napi aktuálpolitikától való függetlenséget

A táblázat megmutatja, hogy számos külső és belső tényező formálja a főépítész viszonyát a részvételi tervezéshez, hogy kíván-e, tud-e vele élni és hogy mennyire lehet képes eredményeket elérni benne. A táblázat tartalmazza azokat az irányokat, lehetséges, szükséges változásokat is melyek nagymértékben meg tudnák változtatni a főépítész szerepvállalását és annak súlyát a széleskörű társadalmi egyeztetési folyamatokban.

11. A társadalmasítási folyamat_részvételi tervezés a település fejlesztési folyamatok során

	a társadalmasítási folyamat lépései	a folyamat elemei
FŐÉPÍTÉS SZEREPE MEGHATÁROZÓ LEHET ELŐKÉSZÍTÉSI SZAKASZ	a lakosság aktivizálása	<p>a tervezési folyamat egészen korai szakaszában vonjuk be az érintetteket</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. motiváltság megteremtése: megértetni a véleményformálás fontosságát 2. a szükséges idő és a szakmai bázis (moderátorok) biztosítása a folyamathoz 2. a szakmai anyagok közérthetővé és közzététele_cikkek, füzetek, helyi TV, honlap, kiállítás, fórum
	a város fizikai és társadalmi jellemzőinek feltárása	<p>1. érintettek vizsgálata:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kik alkotnak csoportot 1.2. közös célok megfogalmazása 1.3. motiváltsági szintek felmérése <p>2. helyi leltárok készítése a város értékeiről: látnivalók, táji természeti értékek, műemlékek, kulturális hagyományok / fotóanyagok, helyi gyűjtemények ismerete, kapcsolat a helyi lokálpatriótákkal</p> <p>3. formák: párbeszéd, kérdőívezés, interjúk, ötletbörze, kognitív térképek készítése, problématerképezés</p> <p>4. gyűjtött információk dokumentálása</p> <p>5. elemzés /SWOT/, alternatívák, forgatókönyvek</p>
	jövőkép és stratégia meghatározása	<ol style="list-style-type: none"> 1. ok-okozati összefüggések feltárása 2. vízió 3. lehetséges forgatókönyvek elemzése / prioritások / ütemezés
	együttműködési folyamat	<ol style="list-style-type: none"> 1. folyamat megtervezése 2. kommunikációs eszközök meghatározása: kiállítás, lakossági fórum, élő fórum, honlap, hírlevél, email 3. átláthatóság biztosítása, folyamatos kommunikáció_ bizalomépítés 4. lehetőség megteremtése a csatlakozáshoz és a beleszólásra

Önkormányzat és Polgármesteri Hivatal szerepe a meghatározó VÉGREHAJTÁSI SZAKASZ	<p>projektek meghatározása, kidolgozása</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. konkrét határidejű feladatok meghatározása egy adott cél megvalósítására 2. végrehajtó, résztvevő csapat felállítása: tervez, koordinál, végrehajt, kivitelez
	<p>együttműködési keretek meghatározása</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. helyi támogató intézmény konkretizálása / Önkormányzat 2. munkacsoportok felállítása / projektcég: szakemberek 3. szabályok felállítása, eljárások kidolgozása <p>szempontok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. konszenzusos keretek jöjjenek létre / elfogadottság kritériuma 2. vezető szerep meghatározása / döntési körök 3. pontos koordináció / időben, szervezetben, térben 4. a sokszínűsége a lehetőség megadása / a feladatok és célok komplexek
	<p>a szerepek megosztása</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. felelősségi körök meghatározása 2. részfeladatok megosztása a különböző résztvevők között 3. kulcsszemélyek, meghatározó csoportok rögzítése 4. elérhetőségek meghatározása: hely, idő, telefon, internet
	<p>problémamegoldás, konfliktuskezelés</p>	<p>akadályok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. eltérő szakmai és foglalkozási kultúrák: alkalmazkodást igénylő tanulási folyamat 2. menedzselés problémái: eltérő szakterületeket át kell tudni látni 3. kulturális és szociális különbözőség / mediátor
	<p>flexibilitás</p>	<p>flexibilitás a végrehajtás közbeni változások követésére / szerepek változása, pénz, prioritások, részcélok</p> <p>feltétele, hogy a folyamatos monitoring eredményei alkalmazásra kerülhessenek / tapasztalatok beépülhessenek</p>
	<p>szervezeti keretek lefektetése</p>	<p>a folyamat stabilitásának feltétele az állandó keretek rögzítése / jog, szervezeti keretek, felelősségi körök</p>
	<p>szakemberek, szakértők bevonása</p>	<p>mozgásterük, szerepük definiálása</p> <p>konfliktus esetén nem kerülhetők ki közvetítői feladatok ellátása</p>
	<p>anyagi források felkutatása</p>	<p>gazdasági modellek felállítása</p> <p>megvalósíthatósági tanulmányok</p> <p>fenntarthatóságra vonatkozó elemzések</p>
	<p>monitoring</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. problémák és elvárások folyamatos gyűjtése 2. kommunikációs eszközök és közvetítői technikák meghatározása
	<p>folyamatosság biztosítása</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. átláthatóság biztosítása 2. választási ciklusoktól elkülönítettség 3. láthatóvá tétel: rendszeres beszámolók, jelentések 4. szilárd jogviszonyok, állandóság 5. folyamatos kommunikáció a lakossággal / élő fórumok, blogok, beszámolók 6. projektjavaslatok folyamatos gyűjtése 7. partnerkeresés, forrásfelkutatás

Előző táblázatokban foglaltak alapján elmondható, hogy a főépítési szerep megerősítése, a főépítések képzés útján alkalmassá tétele, az együttműködő hivatali apparátus részvételi tervezésben jártas szakemberekkel történő megerősítése, a kötelező egyeztetési kör kibővítése és pénzeszközök hozzárendelése a feladathoz tenné alkalmassá érdemi részvételi tervezési folyamatok lebonyolítására az Önkormányzatokat.

12. Ajánlások

- *A jól végiggondolt és véghezvitt társadalmi egyeztetési folyamatok javítani képesek az eltérő társadalmi helyzetű csoportok közötti közeledést, melynek eredményeként a meglévő társadalmi feszültségek csökkenni fognak.*
- *A döntéshozatali folyamatokban különösen települési szinten, könnyíteni kell a társadalmi részvétel lehetőségét: gyakorlattá kell tenni a tényleges hatalommegosztást a széleskörű társadalmi egyeztetési folyamatok lehetővé tételével. A szükséges idő biztosítása a folyamathoz fontos tényező, a megfelelő szervezeti, pénzügyi és szakmai háttér biztosítása elengedhetetlen.*
- *Szükség lenne a főépítész szerepének törvényi szintű kiszélesítése, melyhez a szükséges eszközöket is hozzárendelve a részvételi tervezés mozgató rugóivá válhatnának.*
- *Az építész képzésbe integrálni kell a részvételi tervezés oktatását és gyakorlatát: a készségek gyakorlati elsajátítása fontos szerepet kell kapjon.*
- *Elengedhetetlen módszertan kidolgozása és módszertani útmutatók rendelkezésre bocsátása az Önkormányzatok számára, hogy lehetővé váljon a részvételi tervezés napi gyakorlatban történő megvalósítása.*

13. A kisebbség érdekérvényesítési kérdései, avagy amikor nem hagyható el a részvételi tervezés

A gyakorlat azt mutatja, hogy általában egy adott fejlesztési elképzeléshez a már kialakult érdeksérelem és konfliktus esetén alakul ki közösségi egyeztetési folyamat.

A szociális városrehabilitáció az a terület, ahol nem szabad elhagyni a széleskörű társadalmi részvételt. Ez az a problémakör, amely már meglévő társadalmi feszültségeket érint, azok nem megfelelő kezelése az egyébként is negatív folyamatokat tovább rontja. Sajnálatos módon széleskörűen elterjedt városrehabilitációról nem lehet beszélni. Döntő többségében a beadott Unió pályázatok nem ezt a célterületet érintik. Holott a valódi szociális városrehabilitáció adná az igazi lehetőséget az érintettek megszólítására és aktivizálására.

A jelenleg meglévő társadalmi problémák megoldása alapvetően a települések szintjén realizálható, a széleskörű társadalmi egyeztetés gyakorlata olyan pozitív folyamatokat generálna, amelyek eredményeként a településeken belül jelentkező társadalmi feszültségek csökkennének és elősegítenék a különböző helyzetű társadalmi csoportok közeledését és a társadalmi kiegyezés irányába vezethetne.

Jelenleg alig van társadalmi egyeztetési folyamatra hazai gyakorlati példa, nincs meg a megfelelő jogi és szervezeti háttere, a ma működő társadalmi egyeztetési folyamatok nem elégségesek, nem érik el a közösségek nagy részét.

Az első hazai, gyakorlati példa a Magdolna negyed rehabilitációja, melynek során a résztvevők már megvalósult külföldi példák és az Agenda 21 rögzítette elvek alapján próbáltak a hazai viszonyokra használható modellt létrehozni.

14. A modernizmus tanulságainak hatására kialakuló Agenda 21

Már a fenntartható fejlődés jegyében szervezték 1992-ben, a braziliai Rio de Janeiróban a Környezet és Fejlődés elnevezésű ENSZ konferenciát. Ennek fő dokumentuma, az Agenda 21 (Feladatok a 21. századra), amelynek 28. fejezete fektette le a Helyi Agenda 21, vagyis a fenntarthatóság helyi, települési programjának alapjait. Ez a fenntartható fejlődés, a **társadalom-természet-gazdaság komplex rendszerét** foglalja magában, távlati célja a fenntartható város megteremtése.

A Helyi Agenda 21 folyamatában a helyi hatóságok, különösen az önkormányzatok partneri viszonyban működnek együtt a helyi közösséggel (civilekkel, vállalkozásokkal, közösségekkel stb.) azért, hogy helyi (települési, kerületi) szinten megvalósítsák a fenntarthatóságot a települési folyamatok végig vitele során. Ennek érdekében **az önkormányzat közreműködésével, a lakosság együttműködő támogatásával kell kidolgozni a komplex stratégiai programokat, aminek fontos része hogy a fenntarthatóságnak be kell épülnie az önkormányzat, illetve a lakosság mindennapi tevékenységeibe.** Ilyen lehet pl. az önkormányzat szintjén a környezettudatos, jövőbe tekintő jogszabály-alkotás, vagy a helyi vállalkozók támogatása; az egyén szintjén a gyermekeink jövőjére tekintettel levő vásárlási, közlekedési, étkezési szokások stb.

A Helyi Agenda 21 program három terület - a társadalom, a környezet és a gazdaság - egységes rendszerbe foglalása, ahol a fenntarthatóság elve alapján a természeti-környezeti, illetve életmódbeli értékeknek van elsőbbsége.

Mivel nincs két egyforma település, nincs két egyforma Helyi Agenda 21 sem. Az alábbiak **Budapest Józsefvárosra és a Magdolna negyedre alkalmazott lépéseket vázolják: (RÉV8 alapján):**

1. Külföldi és hazai példák feltárása, a nemzetközi Helyi Agenda 21 folyamatok eddigi eredményeinek értékelése, a Helyi Agenda 21 lépéseinek, eszközeinek meghatározása.

2. Jogi, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetelemzés

A Helyi Agenda 21 jogszabályi háttérének feltárása és más kerületi tervekhez, dokumentumokhoz való kapcsolódásának (illeszkedésének) vizsgálata. A település gazdasági, társadalmi és környezeti állapotának, folyamatainak elemzése statisztikai adatok segítségével. A fenntarthatósággal kapcsolatos kérdőíves kutatás elvégzése 1000 fős mintán.(kerületi IVS megalkotása; szegregáció veszélyes területek kijelölése, Antiszegregációs Program megfogalmazása).

3. Partnerség, bevonás

A lakosság, valamint a szakmai és civil szervezetek bevonása a programba lakossági fórumok és tematikus workshopok útján.

4. Stratégiai csoport felállítása

A helyi önkormányzati döntéshozókból, szakmai szervezetek, oktatási intézmények és a lakosság képviselőiből, valamint a Helyi Agenda 21 folyamatot vezető szervezet tagjaiból álló Stratégiai csoport megalakítása. A csoportnak kitüntetett szerepe van abban, hogy a folyamatot hosszú távon koordinálja.

5. Akciótervezés

A stratégiai dokumentum részét képező akciók pontos meghatározása, az egyes feladatok akciók szintjén történő megfogalmazása. A már megvalósult tervek eredményeinek, tapasztalatainak beépítése a Helyi Agenda 21 folyamatba.

6. Kommunikáció

Az Interneten, valamint a helyi nyomtatott sajtón keresztül történő kommunikáció. A lakosság valamint a szakmai, civil szervezetek visszajelzésének megfelelő fogadása, elemzése és figyelembe vétele.

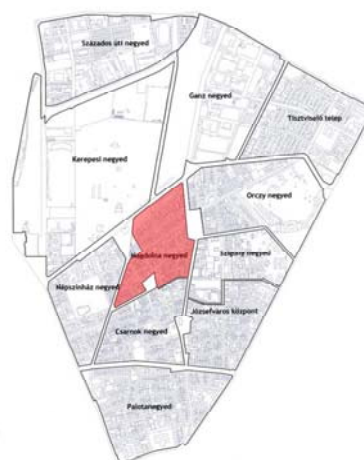
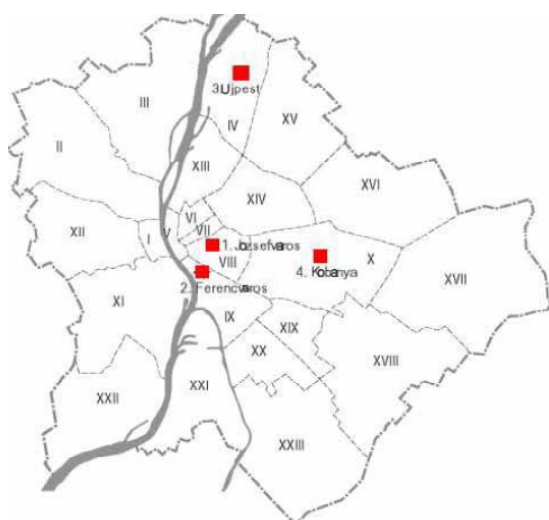
7. Végtermék, eredmény: a projekt eredményeinek kiértékelése, a megvalósult és elmaradt célkitűzések összegyűjtése, valamint a további teendők és célok megfogalmazása. Ajánlások más tervezett projektekhez.

15. Magdolna - negyed

15.1 HELYZETELEMZÉS

Budapesten belüli elhelyezkedése

Vizsgálendő terület térbeli lehatárolása

Lakosság: 12.068 fő

Terület: 340.000m²

A projekt terület: Nagyfúvaros utca, Népszínház utca, Fiumei út, Baross utca, Koszorú utca által határolt terület

A Mátyás tér és környéke beépítésének kezdete az 1730-as évek mely a két világháború és a 30-as évek gazdasági válságának következtében sem tudott teljesen befejeződni. A második világháborút követő időszak sem tudott érdemi változást hozni a terület életében, sőt a városszerkezeten belüli kedvező elhelyezkedése ellenére problémás területté vált. Korábbi gazdasági szerepét elveszítette, negatív társadalmi folyamatok indultak meg, szegregálódott, kétes hírű részévé vált Budapestnek. A 20. Század elejétől a környék a kerületbe betelepedő cigányság célterülete.

15.2 Probléma elemzése

mutató	adat
A 0-8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkező személyek aránya a 15-60 évesek körében	35%
A gazdaságilag aktív népesség aránya a lakónépességhez viszonyítva*	40%
Munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva*	13%
Legalább egy munkanélküli családtag a háztartások számához viszonyítva	11%
A rendszeres szociális támogatásokból számított lokációs indexek**	1,25-2,4
Nem komfortos lakások aránya	21%
Túlzsúfolt lakások aránya I. (EU -szobánkénti laksűrűség > 1 fő/szoba)	40%
Túlzsúfolt lakások aránya II. (KSH -szobánkénti laksűrűség > 2 fő/szoba)	14%
díjhátralékosok aránya	17%
díjhátralékosok aránya az önk-i bérlakásban élők között	21%
díjhátralékosok aránya a saját tulajdonú lakásban élők között	12%
Bűncselekmények áldozatává vált háztartások aránya az elmúlt egy évben	12%

Forrás: MNKV, 2007, * KSH Nsz., 2001, **JÖK PmH Népjóléti O., 2007

15.3 Stratégia alkotás

A 2005-ben elfogadott **Józsefvárosi Kerületfejlesztési Stratégia**, mint szegregálódott terület fejlesztésre jelölte a Magdolna Negyed, melynek **Magdolna Negyed Programja** című **Akcióterületi Stratégiája** célul tűzte ki a negyedben élők **társadalmi, gazdasági és fizikai életkörülményeinek javítását**. Ez a program, mint integrált szociális városrehabilitációs program több részből állt: a környezet fejlesztése mellett célul tűzte ki a helyi társadalom és gazdaság fejlesztését is.

15.4 A célok és eszközök összefoglalása

Célok	eszközök	
Társadalmi célok	<p>Szegregáció csökkentése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lakók életkörülményeinek javítása-épületfelújítások – a társadalmi kohézió erősítése – társadalmi sokszínűség megőrzése – a lakóközösségek önszerveződésének támogatása 	<p>Dankó utca 7._ épület felújítás lakók részvételével</p> <p>Civil Háló Program</p> <p>Kesztyűgyár Közösségi Ház: <i>kulturális, oktatási, tanácsadó és információs szolgáltatásaival a negyed közösségi központja</i></p> <p>Innovatív Oktatási program az Erdélyi utcai Iskolában: nyitott oktatás tovább fejlesztése, a halmozottan hátrányos helyzetű és a roma tanulók szegregációjának csökkentése, az iskolában az <i>esélyegyenlőség és az interkulturális oktatás megteremtése.</i></p>
Gazdasági célok	<p>a negyed önfenntartó képességének javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> – a gazdasági aktivitás élénkítése – foglalkoztatottak arányának javítása, piacképes munkaerő képzés – a helyi kisvállalkozások megerősítése 	<p>Foglalkoztatási program</p> <p>A helyi munkaképes korú, hátrányos helyzetű, többségében roma lakosság szakképesítésének, munkaerő-piaci pozíciójának javítása, a terület gazdasági aktivitásának és önfenntartó képességének növelése képzési programokkal, egyénre szabott tanácsadással.</p> <p>Szakképzések: villanszerelő, valamint vendéglátó eladó.</p> <p>Készségfejlesztő képzések: alapfokú számítógép-kezelői tanfolyamot, valamint Web-szerkesztő tanfolyam.</p> <p>Mentorálás –folyamatos segítség, felzárkóztatás</p> <p>Álláskereső klub –hetente két alkalommal segítségnyújtás</p> <p>Állásbörze –negyed évente a Munkaügyi központtal közösen</p>
Környezeti célok	<p>Fenntartható lakókörnyezet létrehozása</p> <ul style="list-style-type: none"> – épületek kis léptékű felújítása a lakosság bevonásával és megtartásával – zöld területek –különösen a szabadidő eltöltésére, sportolásra alkalmas terek kialakítása 	<p>Dankó utca 7._ épület felújítás lakók részvételével</p> <p>Mátyás tér felújítása közösségi részvétellel valósult meg</p> <p>Közterület fejlesztési program</p> <p>Homok u. 7. – Sport udvar kialakítása foghíjtelken _ jelenleg még terv</p> <p>Dankó u. 18. – A lakosság, civil és hajléktalan-ellátó szervezetek részvételével szabadidőudvar kialakítása a hajléktalanellátó intézmények közvetlen szomszédságában</p> <p>Közterületi illemhely létesítése a Mátyás téren és a Dankó utca 18. szám alatti telken</p>

A társadalomfejlesztés fő programelemei a következők voltak: foglalkoztatási, bűnmegelőzési és civil szervezeteket támogató programok. A program két ütemben zajlott, első ütemének finanszírozója az Önkormányzat volt a második ütemet pedig a kormány és az EU finanszírozta.

A programelemek közül kiemelt jelentőségű volt a Kesztyűgyár Közösségi Házzá alakítása és a Mátyás térnek, mint a környék fontos találkozási pontjának és pihenőhelyének a megújítása. Nyilvánvaló volt, hogy **a kitűzött integrált célokat csak társadalmi közmegegyezés és az ehhez vezető társadalmi együttműködéssel lehet megvalósítani és ehhez szükséges a helyi közösség bevonása.**

Bérlői Bevonással Történő Épület felújítási program_Dankó utca 7._ akciótervezés, megvalósítás

Ebben a programban azok a bérlői lakóközösségek vettek részt melyeknek tagjai együttműködők az épület felújítás teljes folyamatában. A saját munka elemei: döntések a felújítási program tartalmáról és részvételről, pince takarítás, beton feltörése, tetőtér teljes kialakítása. Cél a közösségfejlesztés és a saját részvétel által a fenntarthatóság biztosítása. A képeken a végeredmény látható.

Kesztyűgyár Közösségi Ház

kulturális, oktatási, tanácsadó és információs szolgáltatásaival a negyed közösségi központja

Kesztyűgyár Közösségi Ház rendszeres programok					
Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	
8,30 - 12,00 Információs Iroda	9,00 - 13,00 Webre Nagyi!	9,00 - 15,00 Női Csoport	8,30 - 12,00 Információs Iroda	9,00 - 11,00 Aktív 1. csoport	
9,00 - 12,00 Álláskereső Klub	9,00 - 15,00 Életmód tanácsadás Nőknek	10,00 - 12,00 Aktív Csoport	9,00 - 12,00 Álláskereső Klub	10,00 - 10,30 Ringató 700 Ft/Család	
	14,00 - 16,30 Csámpai Rozi festőműhely		13,00 - 18,00 Felnőtt Internet		
14,00 - 16,00 Gyerek Internet	14,00 - 15,30 Molnár Iskola Zárt Csoport	14,00 - 16,30 Csámpai Rozi festőműhely	14,00 - 16,30 Csámpai Rozi festőműhely	14,00 - 15,30 Aktív 2. csoport	
14,00 - 15,30 Német Iskola	16,00 - 17,00 Hip-hop gyerekeknek	14,00 - 16,00 Gyerek Internet	14,00 - 16,30 Álláskereső Tréning	14,00 - 16,00 Aszfaltrajz	
16,00 - 18,00 Kézműves	16,30 - 18,00 Próbaterem	15,00 - 17,00 Kreatív Nők Klubja	15,00 - 18,00 Nyitott Ház		
16,00 - 18,00 Box gyerekeknek	16,30 - 18,00 Sportverseny	16,00 - 18,00 Nyitott Ház	16,00 - 17,00 Hip-hop gyerekeknek	16,00 - 18,00 Karaóke - Nyitott Ház	
16,00 - 18,00 Felnőt Internet	17,00 - 18,00 Karate	15,00 - 17,00 Box gyerekeknek	16,00 - 18,00 Video Kamász klub	Péntekenként havonta: 1x Bolhapiac 1x Családi Nap 1x Hangolj rá! 1x Álláskeresési Információs Nap	
	16,30 - 18,00 Aktív csoport	16,30 - 18,00 Női Torna	17,00 - 18,00 Karate		

További információ, aktuális programok: www.kesztyugyar.hu vagy 788-1344 • A programok többsége ingyenes, a fizetős foglalkozásokat külön jeleztük.

Program 2012 04

15.5 A közösségi bevonás szereplői: a Mátyás tér és a környező utcák felújítása

A Mátyás tér megújítása az ott élők bevonásával – a **közösség részvételével, részvételi tervezéssel tűnt a legjobb eredménnyel megvalósíthatónak.**

Az átalakítás célja, hogy a tér igazi találkozó „Hellyé” váljon, és a helyi lakosság minden korosztálya számára kínálja szabadidős lehetőséget.

a közösségi bevonás szereplői		feladatok	eredményesség	befolyásoló tényezők
helyiek	Mátyás tériek	részvétel az előkészítés és a megvalósítás során	tudatos részvétel	képzettség
	környékbeliek		passzívabb részvétel	képzettség és átvevőleges érintettség
	negyedbeliek		szkepticizmus és miért pont ott kérdés felvetése	a nem részesülő csalódottsága
közösségi oldal	polgármesteri hivatal	jogi és szervezeti keretek megteremtése, források biztosítása		bizalmatlanság feladat féltés
	önkormányzati intézmények	együtműködés minden résztvevővel a megvalósítandó célok érdekében	bizalmatlanság, tisztázatlan szerepkörök	ügynökség köztes helyzete jogi szempontból, előkép hiánya
	hatóságok	folyamatok szakmai segítése	együtműködő támogatás a saját feltétel-rendszerükben	szakmai igényesség
	civil szervezetek	megvalósításban részvétel, de a fenntartásban nincs vállalás	részleges	tapasztalat és bizalom hiánya
szakmai oldal	MTA Földrajz-tudományi Kutatóintézet munkatársai	igények, ötletek felmérése, a fejlesztési tervek lakossági kommunikációjában	mindvégig a folyamatok legfontosabb mozgatói	szakmai igényesség kitarítás
	BCE oktatói és tájépfítés hallgatói	tervezés, kivitelezés, kommunikáció a lakókkal		
	ügynökség: építészek, beruházók, tervezők, szociológusok	tervezés, kivitelezés, beruházás kommunikáció a lakókkal közösségépítés humán-szoc. Programok szervezése	konszenzus hiánya időnként, döntési keretek változása, szűkülése	tapasztalati hiány, költségkeret korlátjai bizalmi hiány

15.6 Jellemzők a folyamat során

Helyiek: csodavárás a problémák megoldására, változó bizalmi index, szereplők helyzetének félrekódolása időnként, felelőskeresés

Szakmai oldal: a résztvevők nehezen találták meg helyüket a folyamatban, annak új szereposztása miatt, a változó feltételrendszer önazonosítási válságot idézett elő

Önkormányzat: bizalmatlanság jellemezte és dominálta a folyamatot, változtatta a feltételrendszert és a szerepek leosztását a folyamat közben, a fenntartást nem meri kihelyezni

Civil szervezetek: a megvalósításban aktív részvétel, de a fenntartásban nincs szerepvállalás, a megvalósulás után kivonulás jellemzi őket: felelősség vállalás hiánya

15.7 Eredmények

- A tér használata elérte a célzott csoportokat, a használatban sikerült konszenzust találni. A fenntartás az Önkormányzat feladata.
- A Közösségi Ház színes, sokrétű programmal működik, számos foglalkozásra, ahol korlátozott a keretszám nehéz bekerülni, mely valószínűsíthetően a tervezési folyamatokban a közösség részvételének köszönhető. Azóta is folyamatosak a képzési színvonalat erősítő, emelő képzések, melyek növelik a munkavállalási esélyeket.
- A Mátyás tér felújítása pozitív hatású, igényes, a szabadidő eltöltésére alkalmas léttér született. Sikerült minden térhasználó számára elfogadható szabályokat, kereteket létrehozni, mely egyértelműen a részvételi tervezési folyamatnak tudható be. Rendszeres szabadtéri rendezvények színhelye a tér, a Közösségi Ház térbeli kiterjesztéseként képes funkcionálni.
- A szomszédos iskolával nem sikerült jól a kapcsolatfelvétel az igazgató személyének folyamatos változásához köthető együttműködés hiányában.
- Az idő és pénz, ha korlátosan is, de rendelkezésre állt a folyamat végig vitele során.
- A helyi vállalkozásfejlesztésből nem valósult meg semmi, de az elhelyezkedési esélyeket növelő képzések folyamatosak és rendszeresek az állásbörzék.
- A szükséges szervezeti háttér és jogi környezet létre lett hozva, de változott a folyamat során, ami kedvezőtlen hatást gyakorolt a résztvevőkre.

A folyamat sok időt, energiát, türelmet és pénzt igénylő volt, a tapasztalat és előképek hiányában a bizalmatlanság jellemezte. A tapasztalat hiányára volt visszavezethető a szabályok és a szerepkörök tisztázatlansága, időben történő változtatása. A részvételi tervezés folyamatos kihívás volt, a változó problémákkal állandóan azt a kérdést vetette fel, hogy milyen módon lehet a folyamatokat praktikus intézkedésekre lefordítani. A követhető modell és metodika hiánya hatott a folyamatokra. A befejezést követően a bevált, régi, változatlan modell követése a jellemző, megfogalmazható az újtól való idegenkedés. Az Önkormányzatnál nagy valószínűséggel hiányoztak a megfelelő szakmai háttérrel és jogkörrel bíró szereplők, szükség lett volna a feladathoz szabott képzettséggel rendelkező résztvevőkre is.

Az „ülődombok” elkészítése-a részvételi tervezés személyes részvétel szintjén tudott megvalósulni, összehozva az elkészítésben résztvevőket

Az elkészült „ülődombok” a napi használatban beváltak, mindenki a sajátjának érzi, vigyáznak rá

15.8 Az elkészült tér és használata

16. Konklúzió

A közösségi párbeszéd kialakulásának, megtanulásának történeti előzményei és feltételei is kell legyenek.

A rendszerváltás során a parlamentarizmus képviseleti oldalának megerősítése **a közvetlen demokrácia érdekérvényesítési formáinak gyengeségéhez** vezetett a hazai közigazgatási, önkormányzati rendszerben, illetve megakadályozta ezek kifejlődését. A felülről létrehozott, szervezeti rendszerében az államigazgatáshoz kapcsolódó társadalmi részvételi mechanizmusok a lakosságnak és vállalkozóknak csak azon csoportjait képesek elérni, amelyek magukat lobbyként definiálják, nevezik meg, érdekképviselőt meg szervezik. A lakosság nagy hányada azonban nem tudja magát lobbyként definiálni, az érdekegyeztető szervezetekben, a döntési mechanizmusokban nem képes képviselőhez jutni. Ezért e kör számára csak akkor biztosítható a területi- és lakókörnyezeti fejlesztésekben és más közösségi döntésekben való társadalmi részvétel, **ha arra az adott program kifejezetten figyelmet fordít és ehhez eljárásokat dolgoz ki.**

17. Felhasznált források

Jogszabályok

1996. XXI. törvény A területfejlesztésről és a területrendezésről

2003. XXVI. tv. Az Országos Területrendezési Tervről

51/2005 (III. 24.) Kormányrendelet

A területfejlesztés intézményei törvényességi felügyeletének részletes szabályairól

31/2007 (II. 28.) Kormányrendelet

A területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos információs rendszerről és a kötelező adatközlés szabályairól

76/2009 (IV.8.) Kormányrendelet A területrendezési hatósági eljárásokról

218/2009 (X.6.) Kormányrendelet A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól

Esettanulmányok

<http://www.rev8.hu>

<http://www.epiteszforum.hu>

Cikkek, publikációk és egyéb nyilvános szakmai anyag

Józsefváros, Magdolna Negyed Program, Rév8

felelős tervezők: Alföldi Gy, Sárkány Cs, Molnár Gy, ifj. Erdősi S, Horváth D., Alföldi György: Társadalmi részvétel a várostervezésben

Építészfórum Magdolna negyedhez kapcsolódó cikkei

Kőszeghy Lea: A magyarországi várostervezés szociológiai elemzése

Pallai Katalin: Konfliktus kezelési módszertan

Pallai Katalin: Közösségi konfliktuskezelés

Ana Vasilache and Katalin Pallai: PROCESS ALTERNATIVES FOR STRATEGY DEVELOPMENT

Parola füzetek

Könyv

W.Schneider: Városok Úrtól Utópiáig